

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

TRƯƠNG VĂN VINH

**ĐÁNH GIÁ NGUỒN LỰC VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI
PHÁP PHÁT TRIỂN SINH KẾ CỦA ĐỒNG
BÀO CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ TẠI HAI XÃ
THANH AN VÀ HỆ MUÔNG HUYỆN ĐIỆN
BIÊN, TỈNH ĐIỆN BIÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

TRƯƠNG VĂN VINH

**ĐÁNH GIÁ NGUỒN LỰC VÀ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP
PHÁT TRIỂN SINH KẾ CỦA ĐỒNG BÀO CÁC DÂN TỘC
THiểu SỐ TẠI HAI XÃ THANH AN VÀ HỆ MUÔNG
HUYỆN ĐIỆN BIÊN, TỈNH ĐIỆN BIÊN**

**Chuyên ngành: Phát triển nông thôn
Mã số: 60.62.01.16**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Hữu Hồng

Thái Nguyên, năm 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn “*Đánh giá nguồn lực và đề xuất giải pháp phát triển sinh kế của đồng bào các dân tộc thiểu số tại hai xã Thanh An và Hẹ Muông huyện Điện Biên - tỉnh Điện Biên*” là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi. Đề tài hoàn toàn trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào. Các thông tin sử dụng trong đề tài đã được chỉ rõ nguồn gốc, các tài liệu tham khảo được trích dẫn đầy đủ, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2016

Tác giả luận văn

Trương Văn Vinh

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành bản đề tài này ngoài sự cố gắng, sự nỗ lực của bản thân, tôi luôn nhận được sự giúp đỡ tận tình của nhiều cá nhân và tập thể.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS Nguyễn Hữu Hồng, người đã tận tình chỉ bảo, hướng dẫn giúp đỡ tôi thực hiện và hoàn thành đề tài này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng đào tạo, Khoa kinh tế và PTNT trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình của UBND huyện Điện Biên, UBND các xã Thanh An, Hẹ Muông đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn tốt nghiệp này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến bà con nông dân các xã Thanh An và Hẹ Muông những người đã giúp tôi trong quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin cảm ơn sự động viên, giúp đỡ của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình đã chia sẻ những khó khăn và động viên tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi xin bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc đối với mọi sự giúp đỡ quý báu đó.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2016

Tác giả luận văn

Trương Văn Vinh

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
2.1. Mục tiêu chung.....	2
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	2
3. Ý nghĩa của luận văn.....	2
3.1. Ý nghĩa lý luận.....	2
3.2. Ý nghĩa thực tiễn.....	2
4. Kết cấu của luận văn	3
Chương 1: TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1. Cơ sở lý luận	4
1.1. Khái niệm về sinh kế.....	4
1.2. Sinh kế bền vững.....	5
1.3. Nông hộ, kinh tế hộ.....	11
2. Cơ sở thực tiễn	13
2.1. Kinh nghiệm của một số nước trên Thế giới	13
2.1.1. Kinh nghiệm của Trung Quốc.....	13
2.1.2. Kinh nghiệm của Hàn Quốc.....	14
2.2. Tình hình nghiên cứu về sinh kế trong nước	16
2.3. Một số nghiên cứu liên quan đến vấn đề sinh kế ở huyện Điện Biên	18
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	20
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	20
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu.....	20
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu.....	20
2.2. Nội dung nghiên cứu	20
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	20
2.3.1. Các câu hỏi nghiên cứu của đề tài.....	20
2.3.2. Phương pháp nghiên cứu.....	21
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	23
3.1. Điều kiện tự nhiên	23
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	23
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	32
3.2. Thực trạng các nguồn lực ảnh hưởng đến sinh kế	36
3.2.1. Thông tin chung về địa điểm nghiên cứu và các hộ điều tra	36
3.2.2. Nguồn lực trong sinh kế của các hộ.....	37
3.2.3. Kết quả và hiệu quả sản xuất trong các hoạt động sinh kế của hộ	50
3.3. Đánh giá mối quan hệ giữa nguồn lực và các hoạt động sinh kế của hộ	57
3.4. Các giải pháp chủ yếu tăng cường hiệu quả cho các hoạt động sinh kế..	59

3.4.1. Giải pháp chung	59
3.4.2. Giải pháp cụ thể	60
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	63
1. Kết luận	63
2. Khuyến nghị	64
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	66

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

CNH – HĐH	Công nghiệp hóa – Hiện đại hóa
DFID	Department for International Development Bộ Phát triển Quốc tế Anh
PRA	Đánh giá nông thôn có sự tham gia
RRA	Đánh giá nhanh nông thôn
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông
UBND	Ủy ban nhân dân
CHDCND	Cộng hòa dân chủ nhân dân
NN&PTNT	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
TN&MT	Tài nguyên và môi trường
BVTV	Bảo vệ thực vật
TACN	Thức ăn chăn nuôi
DTTS	Dân tộc thiểu số

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 3.1: Kết quả phân loại, diện tích và tỷ lệ các nhóm đất huyện Điện Biên.....	28
Bảng 3.2: Hiện trạng sử dụng đất đai huyện Điện Biên năm 2015.....	28
Bảng 3.3: Danh mục di tích trên địa bàn huyện Điện Biên đã được xếp hạng.....	31
Bảng 3.4: Tình hình tăng trưởng kinh tế của huyện Điện Biên năm 2015.....	34
Bảng 3.5: Thông tin chung của hộ được điều tra năm 2016.....	37
Bảng 3.6: Hiện trạng đất đai bình quân của các hộ điều tra năm 2016.....	38
Bảng 3.7: Tình hình nguồn lực rừng các hộ điều tra năm 2016.....	42
Bảng 3.8: Tình hình sử dụng rừng của các hộ điều tra năm 2016.....	41
Bảng 3.9: Thu nhập trung bình từ rừng của các hộ điều tra năm 2016.....	42
Bảng 3.10: Tài sản trung bình của hộ điều tra năm 2016.....	46
Bảng 3.11: Nhà của các hộ điều tra năm 2016.....	47
Bảng 3.12: Tình hình vốn tự có của hộ điều tra năm 2016.....	48
Bảng 3.13: Bình quân hỗ trợ vật tư nông nghiệp của các hộ từ 2012-2015.....	49
Bảng 3.14: Tình hình hỗ trợ đào tạo tập huấn kỹ thuật.....	49
Bảng 3.15: Hệ thống cây trồng hàng năm của hộ điều tra năm 2016.....	51
Bảng 3.16: Trung bình đàn gia súc, gia cầm của hộ điều tra năm 2016.....	53
Bảng 3.17: Trung bình doanh thu của hộ điều tra trước khi được hỗ trợ.....	54
Bảng 3.18: Doanh thu của hộ điều tra sau khi được hỗ trợ.....	55
Bảng 3.19: Chi phí trung bình cho hoạt động sinh kế của hộ năm 2016.....	56
Bảng 3.20: Trung bình thu nhập của các hộ điều tra năm 2016.....	57

DANG MỤC CÁC HÌNH, BIỂU ĐỒ

	Trang
Hình 1.1.: Khung sinh kế bền vững	6
Hình 1.2.: Nguồn vốn sinh kế	7
Hình 3.1: Vị trí địa lý huyện Điện Biên	26
Biểu đồ 3.1: Cơ cấu các loại đất huyện Điện Biên năm 2015	26
Biểu đồ 3.2: Tỷ lệ dân tộc huyện Điện Biên năm 2015	35
Biểu đồ 3.3: Cơ cấu diện tích đất của các hộ điều tra năm 2016	38
Biểu đồ 3.4: Lao động bình quân trong gia đình của hộ điều tra năm 2016 ..	44
Biểu đồ 3.5: Trình độ văn hóa chủ hộ của các hộ điều tra năm 2016	45

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Việt Nam là một nước nông nghiệp với gần 67,5 % dân số sống ở nông thôn, lao động nông nghiệp chiếm hơn 47,5 % lao động cả nước. Nông thôn miền núi là nơi cư trú, sinh sống của hầu hết các dân tộc như: Thái, Mông, Khơ Mú, Lào,... mỗi dân tộc có những cách mưu sinh, kiếm sống khác nhau nhưng nhìn chung người dân ở vùng đồng bằng có những thuận lợi hơn về việc kiếm sống so với người dân miền núi. Ở nước ta hiện nay sự chênh lệch về giàu nghèo giữa thành thị và nông thôn, giữa miền núi và đồng bằng và ngay cả trên cùng địa bàn sinh sống vẫn còn cao. Người dân tộc thiểu số miền núi luôn gặp khó khăn về sinh kế hơn so với vùng đồng bằng, đô thị nhưng nếu họ biết cách khai thác các nguồn lực của địa phương thì hoạt động sinh kế của người dân tộc thiểu số sẽ đem lại hiệu quả sản xuất cao hơn.

Huyện Điện Biên là nơi có vai trò và vị trí quan trọng của tỉnh Điện Biên, có đông dân tộc thiểu số sinh sống với các thành phần dân tộc khác nhau, phong tục tập quán có những nét khác nhau, trình độ dân trí phát triển không đồng đều giữa các dân. Mặt khác các điều kiện kinh tế, xã hội còn gặp nhiều khó khăn, trình độ dân trí của người dân còn thấp, cơ sở hạ tầng, giao thông đi lại khó khăn, diện tích đất canh tác, vốn, khoa học kỹ thuật còn thiếu thốn. Do xuất phát điểm nghèo vì thế người dân nơi đây dễ bị tổn thương khi các điều kiện kinh tế, xã hội và môi trường biến đổi.

Để có thể giúp người dân nghèo là dân tộc thiểu số đang sinh sống trên địa bàn có thể vươn lên từ chính nội lực của mình thì cần có sự đánh giá từ các nguồn lực và đề xuất giải pháp phát triển sinh kế cho người dân địa phương. Xuất phát từ lí do đó tôi đã tiến hành lựa chọn nghiên cứu đề tài: ***“Đánh giá nguồn lực và đề xuất giải pháp phát triển sinh kế của đồng bào các dân tộc thiểu số tại hai xã Thanh An và Hẹ Muông huyện Điện Biên - tỉnh Điện Biên”***